

Розділ перший

Арешт

Прив'язані до загати в кінці саду два човни хиталися в тіні. Тут і там крізь легкий туман уздовж берега мерехтіли освітлені вікна. Були останні дні вересня, та казино на протилежному боці вабило незліченими вогнями. Подекуди з-за хмар визирнули зірки, вітерець збивав хвилюшки на поверхні озера.

Арсен Люпен вийшов з альтанки і, схилившись до загати, крикнув:
— Гроньяр? Балу?... Ви тут?

Із кожного човна вистромилося по людині, й один із чоловіків кинув:
— Тут, патроне.

— Приготуйтеся, я чую гуркотіння автомобіля, на якому їдуть Жильбер і Вошере.

Він обійшов сад та будинок у риштованнях і обережно відчинив хвіртку, що виходить на алею Сейнтюр. Люпен не помилився. На повороті блиснуло яскраве світло, і з великого відчиненого автомобіля вискочили двоє людей у пальтах із піднятими комірами й у кашкетах.

То були Жильбер і Вошере.

Жильбер — юнак років двадцяти-двадцяти двох із симпатичним обличчям, пружною ногою. Вошере — нижчий, із сивим волоссям та блідим, хворобливим обличчям.

— Ну, — запитав Люпен, — бачили депутата?

— Так, патроне, — відповів Жильбер. — Ми помітили, що він поїхав семигодинним поїздом до Парижа.

— Отже, можемо діяти?

— Так, вілла «Марія-Терезія» під нашою рукою.

Звернувшись до шофера, Люпен сказав:

— Не залишайся тут. Це може привернути увагу. Повернися о пів на десяту, ми навантажуватимемо машину... якщо тільки наша експедиція не провалиться.

— Чому ти хочеш, щоб вона провалилася? — поцікавився Жильбер. Автомобіль поїхав, і Люпен разом із товаришами рушив на берег озера.

— Чому? — мовив дорогою. — Бо не я готував напад, а коли це не я, то довіряю лише наполовину.

— Ну, патроне, я працюю з вами вже три роки... То мало-помалу доглупуюся!

— Так... мій хлопчику, доглупуєшся, — сказав Люпен, — і саме тому я боюся промахів... Давай, сідай у човен... А ти, Вошере, бери іншого човна... Гаразд... А тепер, хлопці, пливіть... і якнайменше шуму.

Гроньяр та Ле Балу, двоє веслярів, попливли просто до протилежного берега, трохи лівіше від казино.

Спочатку вони натрапили на човен, в якому обіймалися чоловік та жінка і який ковзав по воді; потім ще один, де на повен голос співали люди. І більше жодного.

Люпен нахилився до Жильбера й запитав пошепки:

— Скажи, Жильбере, це все спало на думку тобі чи Вошере?

— Далєбі, не знаю... Ми вже кілька тижнів говоримо про це.

— Бачиш, не довіряю я Вошере. У нього лиха вдача. Не знаю, чому я досі не позбувся його...

— О, патроне!

— Ну так! Це небезпечний хлопець... Уже не кажучи про те, що на його совісті, напевно, кілька життів.

Він якусь хвилю помовчав, потім сказав:

— Ти впевнений, що бачив пана Добрека?

— На свої очі.

— І ти знаєш, що в нього є справа в Парижі?

— Він поїхав у театр.

— Гаразд. Його прислуга залишилася на віллі?

— Кухарку він відпустив. Що ж до лакея Леонарда, довіреної особи депутата Добрека, то він чекає на свого пана в Парижі, звідки вони повернуться хіба що годині о першій ночі. Але...

— Але?..

— Треба мати на увазі несподіване повернення Добрека. Тому ми повинні закінчити справу швидше.

— Коли ти зібрав ці відомості?

— Уранці. Ми з Вошере одразу вирішили, що настав сприятливий момент. Я вибрав за відправну точку сад цього споруджуваного будинку, з якого ми щойно вибралися і який уночі не охороняють. Двом побратимам я загадав стежити за човнами, а сам зателефонував вам. Ось і вся історія.

— У тебе ключі?

— Від під'їзду — так.

— Це ось та сама вілла, оточена парком?

— Так, вілла «Марія Терезія». Позаяк обидві сусідні вілли незаселені, то ми встигнемо вивезти все, що нам сподобається, і присягаюся вам, патроне: справа варта того.

Люпен пробурмотів:

— Надто вже все просто, ні краплі шарму.

Вони причалили до невеликої коси, звідки підіймалося кілька кам'яних сходинок. Люпен зметукував, що завантажити меблі буде неважко. Раптом він сказав:

— На віллі є люди. Подивіться, там світло.

— Це газовий ріжок, патроне, світло не блимає.

Гроньяр залишився на варті біля човна, тоді як Балу, другий веслувальник, попрямував до паркану, що виходив на алею Сейнтюр, а Люпен зі своїми товаришами рушив до під'їзду і зник у темряві.

Першим піднявся сходами Жильбер. Він намацав замкову щілину і вставив у неї ключ. Двері подалися легко, доступ до будинку був вільний.

У вестибюлі горів газовий ріжок.

— Бачите, патроне, — зауважив Жильбер.

— Так-так, — відповів Люпен пошепки, — але мені здається, що те світло, яке я помітив, виходило не звідси.

— Звідки ж?

— Бігме, не знаю... Вітальня тут?

— Ні, — відповів Жильбер, який не боявся говорити голосно. — Він обачно зібрав усе на першому поверсі, у своїй кімнаті та суміжних із нею.

— А сходи?

— Праворуч, за порт'єрою.

Люпен попрямував до порт'єри і вже заходився її розсовувати, як раптом за чотири кроки зліва відчинилися двері й з'явилася голова з очима, повними жаху.

— Рятуйте! Убивають! — закричав чоловік і похапцем сховався у своїй кімнаті.

— Це Леонард, лакей! — прошепотів Жильбер.

— Якщо він опиратиметься, я його вб'ю, — сказав Вошере.

— Ти не посмієш! — вигукнув Люпен і кинувся слідом за лакеєм.

Він пробіг через їдальню, де навколо лампи ще стояли тарілки й пляшки, знайшов Леонарда у глибині шафарні, де той марно намагався відчинити вікно.

— Ні з місця!

Помітивши, що Леонард піднімає руку, Люпен кинувся на підлогу. В напівтемряві шафарні тріснуло три постріли. Потім Люпен повалив лакея, вирвав у нього зброю і заходився його душити.

— Ось тобі, тварино! Ще хвилинка — і він мене знищив би...

Кишеньковим ліхтариком він посвітив слугі в обличчя й засміявся:

— Мабуть, совість у тебе не надто чиста, Леонарде; до того ж, бути маріонеткою депутата Домбрека... Ти закінчив, Вошере? Не хотів би я тут гнити!

— Жодної небезпеки, патроне, — сказав Жильбер.

— Так? А постріл, по-твоєму, не було чути?

— Думаю, ні.

— Байдуже! Потрібно зробити все швидше. Вошере, бери лампу й підемо.

Він схопив за руку Жильбера і повів його на перший поверх.

— Дурень! Оце так ти збираєш відомості? Чи мав я слухність, коли підозрював?

— Дозвольте, патроне, я не міг знати, що він передумає й після обіду повернеться додому.

— Потрібно знати все, коли йдеш на справу. Мазетт, я залишу тебе, Вошере, і тебе... Спритності вам не бракує...

Вид інтер'єру на першому поверсі заспокоїв Люпена, і він заходився перебирати речі з ентузіазмом любителя.

— Речей небагато, але зате хороші. Видко, що смак у людей є... Чотири крісла з Обюссона¹... Секретер, який підписаний, б'юся об заклад, Персьє-Фонтен²... Два настінних світильники Гуттьє... Справжній Фрагонар³ і фальшивий Натьє⁴, який американський мільярдер проковтнув би цілим... Одне слово, цілий статок. І є буркуни, які стверджують, що нічого справжнього вже не знайти. Боже мій! Нехай вони роблять так само, як я! Нехай шукають!

Жильбер і Вошере взялися зараз же виносити речі, починаючи з найзавальніших. За пів години перший човен було навантажено, й вирішили, що Гроньяр та Балу пойдуть уперед і почнуть завантаження автомобіля.

Люпен спостерігав за від'їздом. Коли він повернувся на віллу і проходив через вестибюль, йому почувся якийсь голос, що лунав із шафарні. Він кинувся туди.

Леонард лежав плазом на животі зі зв'язаними за спиною руками.

— Це ти бурчиш, довірлива маріонетко? Не нервуй мене. Усе майже закінчилося. Замовкни, інакше ми вживемо крутіших заходів. Любиш груші? Ми тобі одну встромили, буде корок...

Щойно Люпен вийшов, він знову почув ті самі звуки і, прислухавшись, розібрав слова:

— Врятуйте! Мене вб'ють!.. Попередьте поліцію!

— Він зовсім збожеволів, цей джентльмен, — пробурмотів Люпен, беручись до роботи. — Матері його ковiнька... турбувати поліцію о дев'ятій вечора, яка необачність! ...

Це тривало довше, ніж він припускав, бо знайшов шафи, повні цінних дрібничок, якими було б нерозумно знехтувати. Зі свого боку, Жильбер і Вошере вносили у розшуки таку ретельність, що розсердили його. Він знетерпеливився.

— Досить, — наказав Арсен, не витерпівши. — Через кілька дрібниць ми провалимо всю справу. Я відчалюю.

¹ Мануфактура, відома виробництвом гаптованих шпалер, заснована в XVII столітті у містечку Обюссон (регіон Лімузен, центральна Франція) (*Тут і далі примітки перекладача, якщо не вказано інаше*).

² Шарль Персьє (1764—1838) — французький архітектор, художник і декоратор, педагог. Один із творців стилю ампір. У 1794—1814 рр. жив і працював спільно з колегою по ремеслу П'єром Фонтеном (1762—1853).

³ Фрагонар Жан Оноре (1732—1806) — французький живописець і графік. Відомий також як рисувальник та офортист.

⁴ Натьє Жан-Марк (1685—1766) — французький живописець.

Вони були вже на березі, й Люпен спускався сходами, коли Жильбер утримав його:

— Послухайте, патроне, нам треба ще раз сходити туди. На п'ять хвилин, не більше.

— Але навіщо, чорт забирай?

— Нам казали, там є одна старовинна реліквія...

— То й що?

— Шкода її прогавити. І я думаю, що вона у шафарні, де стінна шафа з великим замком...

Він уже прямував до під'їзду. Вошере кинувся за ним.

— Десять хвилин, не більше! — крикнув Люпен. — За десять хвилин я їду.

Минуло десять хвилин, але він усе ще чекав.

Потім зиркнув на годинник:

— Чверть на десяту... Адже це божевілля!

Йому стало здаватися дивним, що під час усього цього нападу Жильбер та Вошере поводитись якось особливо: вони не розлучалися і начебто стежили один за одним. Що б це означало?

Непомітно для себе Люпен повернувся до будинку, охоплений тривою, яку не міг пояснити, і водночас прислухався до приглушеного шуму, що долинав здалеку, з боку Анжієну, і, здавалося, наближався... Без сумніву, це були прогульковці...

Він швидко подув у свисток, а потім пішов до головних воріт, щоб оглянути околиці проспекту. Але раптом, коли відчинив хвіртку, пролунав постріл, за яким хтось завив од болю. Люпен побіг назад, обігнув будинок, піднявся на ганок і кинувся до їдальні.

— Чорт забирай! Що ви тут робите?

Жильбер і Вошере, зчепившись один з одним, каталися по паркету. Їхній одяг був у крові. Люпен кинувся на них. Але Жильбер уже вклав супротивника і вихопив з його рук предмет, який Люпен не встиг розгледіти. Вошере стівав кров'ю. Він був поранений у плече і знепритомнів.

— Хто його поранив? Ти, Жильбере?

— Ні, Леонард!

— Леонард? Він же був зв'язаний...

— Йому вдалося розв'язати мотузки і взяти револьвер.

— Де він, шельма?

Люпен схопив лампу і кинувся у шафарню.

Лакей лежав на спині, схрестивши руки. На блідому обличчі різко виділялася червона цівка, що витікала з рота.

— Ого, — пробурмотів Люпен, оглянувши його, — він мертвий.

— Ви думаєте? Ви думаєте?.. — запитував Жильбер тремтячим голо-
сом.

— Кажу тобі, мертвий.

— Це Вошере вдарив його...

Люпен схопив його, пополотнівши від гніву:

— Вошере... А ти теж, негіднику! Ти був тут і дозволив йому... Ви добре знаєте, що я не терплю крові. Ми краще дамо себе вбити. Ви за це заплатите... Тим гірше для вас, хлопці! Ви заплатите, коли щось поламається. А це дорого... Сховайте «Удову»!¹

Це вбивство сказало Люпена. Люто струшуючи Жильбера, він запитував:

— Нащо, нащо знадобилося його вбивати?

— Вошере хотів його обшукати і взяти ключі від стінної шафи. Коли він над ним нахилився, то помітив, що Леонард розв'язаний... Він злякався і вдарив його...

— А постріл...

— Це Леонард. У нього в руці був револьвер. Він перед смертю був іще в силах його наставити.

— Ну, а ключ?

— Вошере взяв його.

— Він відчинив?

— Так.

— І знайшов?

— Так.

— А ти хотів забрати в нього цей предмет. Який предмет? Реліквію? Ні, це було щось маленьке. Що ж це? Відповідай!

Із рішучого виразу обличчя і мовчання Жильбера Люпен зрозумів, що відповіді не отримає. Він мовив загрозливим тоном:

— Ти заговориш у мене, голубе! Я змушу тебе сповідатись! Але зараз потрібно забиратися звідси. Ну, допоможи-но, треба забрати Вошере.

Вони повернулися в їдальню, і Жильбер нахилився над пораненим.

¹ Йдеться, найпевніше, про картину «Вдова з віялом» (поч. XVIII ст.) невідомого художника.

Раптом Люпен зупинив його:

— Послухай!

Вони обмінялися безпорадними поглядами. У шафарні розмовляли... дуже низький, дивний, далекий голос... Але ж щойно вони переконалися, що там нікого не було! Тільки мрець...

Голос почувся знову, поперемінно то високий, то приглушений, то пронизливий, то нерівний, то близький до крику, то страхітливий. Хтось белькотів щось нерозбірне, час од часу перериваючись.

Люпен відчув, що в нього виступає холодний піт. Що то за приглушений, ніби замогильний голос?...

Вони кинулися у шафарню, і Люпен схилився над лакеєм. Голос замовк, потім зазвучав знову.

— Посвіти, — сказав Жильберу Люпен.

Він трохи тремтів од страху, який не мав сил побороти. Не було жодного сумніву, що голос надходив од мерця, а тим часом його тіло було нерухоме, губи не рухалися.

— Патроне, мені страшно, — мовив Жильбер.

Знову пролунав той самий голос.

Раптом Люпен, вибухнувши сміхом, схопив труп і відсунув його вбік.

— Чудово! — сказав, помітивши блискучий металевий предмет... — Чудово! Знайшов!

На тому місці, де лежав мрець, валялася телефонна слухавка. Шнурок від неї йшов до стіни, туди, де був прикріплений апарат.

Люпен приклав слухавку до вуха. Майже відразу ж знову почувся шум, але вже шуміли на різні лади, шум складався з різних дзвінків, вигуків, переплетених криків, шуміли кілька людей, які кричали один до одного.

— Чому ви мовчите? Більше не відповідає... Ви живі? — почув він. — Тримайтеся. Допомогу послано, жандарми скоро прибудуть.

— Чорт забирай! — вигукнув Люпен, кинувши слухавку.

У страшному видінні він усе зрозумів. Ще на самому початку, коли переносили речі, Леонард, погано зв'язаний, дотягнувся до апарата і зняв слухавку, мабуть, зубами; вона впала на підлогу, і він покликав поліцію з Енґ'енського бюро.

І це були слова, які Люпен уже чув одного разу, після відплиття першого човна: «Допоможіть... убивці! Мене хочуть убити...»

І це була відповідь з телефонної станції. Приїжджає поліція. І Люпен згадав незадоволені крики, які він чув у саду, зонайбільше за чотири чи п'ять хвилин до цього.

— Поліція! Рятуйтеся хто може! — закричав Люпен і кинувся до виходу.

— А Вошере? — запитав Жильбер.

— Тим гірше для нього!

Але Вошере отямився і почав благати:

— Патроне, не залишайте мене!

Люпен, попри небезпеку, зупинився і за допомогою Жильбера підняв пораненого. Раптом зовні почувся шум.

— Запізно, — кинув Люпен.

У двері чорного ходу посипались удари. Він кинувся до парадного під'їзду. Поліціанти вже оточили будинок і рвалися всередину. Можливо, йому вдалося б випередити їх і разом із Жильбером дістатися берега. Але як залізити в човен і втекти під вогнем?

Він зачинив і замкнув двері.

— Ми оточені, пропали, — пробурмотів Жильбер. — Вони бачили нас, патроне. Чуєте, як стукають?!

— Помовч, — сказав Люпен. — Ні слова! Ні руху!

Сам він залишався незворушним, обличчя його було спокійнісіньке, замислене, як у людини, в котрій є повно часу, щоб розглянути делікатну ситуацію з усіх боків. Це був один із тих моментів, які він називав найвищими хвилинами життя, тими, що лише надають існуванню цінність та ціну. Тоді-то, якою б небезпечною не була загроза, він завжди починав рахувати про себе і повільно: «один... два... три... чотири... п'ять... шість», аж урешті серце його билосся собі звичайно, рівномірно. Тільки тоді він замислився, але з якою гостротою, з якою грізною силою, якою глибокою інтуїцією прозираючи можливий перебіг подій! Усі нагальні клопоти вималювались у його свідомості. Він усе передбачив, усе зважив. І він прийняв своє рішення з цілковитою логікою та впевненістю.

На мить замислившись, Люпен мовив:

— Іди за мною.

Він увійшов у вітальню і тихенько підняв завісу вікна, що виходить на берег. Людей там найшло, як по воду святу. Тікати було неможливо. Тоді він закричав щосили, задиханим голосом:

— Сюди!.. На допомогу!.. Я тримаю його... Сюди!..

Зміст

Розділ перший. Арешт	4
Розділ другий. $9 - 8 = 1$	18
Розділ третій. Приватне життя Алексіса Добрека.....	32
Розділ четвертий. Ватажок ворогів.....	45
Розділ п'ятий. Двадцять сім	57
Розділ шостий. Смертний вирок.....	73
Розділ сьомий. Профіль Наполеона.....	91
Розділ восьмий. Вежа закоханих	104
Розділ дев'ятий. У мороці невідомості	116
Розділ десятий. Сухе шампанське	130
Розділ одинадцятий. Лотаринзький хрест	142
Розділ дванадцятий. Ешафот.....	160
Розділ тринадцятий. Остання битва.....	171